

Αποστολές της Αγίας Ζώνης στην Βόρεια Χαλκιδική

[Ορθοδοξία](#) / [Θεοτόκος](#)

[Κωνσταντίνος Θ. Χιούτης, Θεολόγος](#)

Ἡ ἀποστολή ἀγιορειτικῶν κειμηλίων στη Χαλκιδική εἶναι ἓνα φαινόμενο, που παρουσιάζεται ἐκτενῶς κατὰ την οθωμανική περίοδο, και ἀποτελεῖ προέκταση της περισσότερο διαδεδομένης πρακτικῆς της περιόδευσης των ιερῶν λειψάνων. Στην περίπτωση της βόρειας Χαλκιδικῆς φαίνεται ὅτι υπερτερεῖ ἡ παρουσία των κειμηλίων (Τίμιος Σταυρός, Αγία Ζώνη) σε ἀντιστοιχία με ἐκείνη των λειψάνων, τα οποία συνήθως ἀποστέλλονταν ἐκτός της ἐλληνικῆς χερσονήσου προς εὐλογία και ἐλεημοσύνη.

Μεταξύ των κειμηλίων, που περιόδευσαν το βόρειο τμήμα της Χαλκιδικής κατά τους τελευταίους δύο αιώνες, άξιο μνήμης είναι και η Αγία Ζώνη της Θεοτόκου, τμήμα της οποίας φυλάσσεται στη Μονή Βατοπαιδίου. Η παράδοση αναφέρει ότι το κειμήλιο αυτό αφιερώθηκε στην αγιορετική μονή από τον Σέρβο ηγεμόνα Λάζαρο Α' κατά το 14^ο αιώνα. Στα 1744 ο περιηγητής μοναχός Βασίλειος Μπάρσκι (από το Κίεβο) περιγράφοντας την Αγία Ζώνη αναφέρει ότι «αναδίδει άφατη ευωδία. Έχει μήκος δύο σπιθαμές και φάρδος όσο το μήκος του δακτύλου• είναι μαύρη, με πλέξη πυκνή [...] Ένα μικρό τεμάχιό της στέλνεται στους χριστιανικούς λαούς, σε αυτούς που ζητούν ελεημοσύνη, προς ευλογία και θαυματουργία, το δε υπόλοιπο μεγάλο κομμάτι δεν βγαίνει ποτέ από την μονή, αλλά βρίσκεται πάντα φυλαγμένο στο καθολικό».

Την εποχή του Γερ. Σμυρνάκη (1903) τα τεμάχια της Αγίας Ζώνης ήταν πια τρία (διαίρεση) εκ των οποίων το ένα κινδύνεψε να χαθεί, όταν το έκλεψαν ληστές σε μία περιοδεία του στη Χαλκιδική κατά τον 19ο αιώνα.

Αφορμές για την αποστολή της Αγίας Ζώνης στα χωριά της βόρειας Χαλκιδικής έδιναν έκτακτα γεγονότα, που απασχολούσαν τις τοπικές κοινωνίες. Συνεπώς δεν διακρίνεται μία ιδιαίτερη οργάνωση στην αποστολή, όπως εκείνη που απαιτούσαν οι ζητίες των Αγιορειτών προς τις περιοχές της Ανατολής. Αυτό τουλάχιστον υποδεικνύουν οι αρχαιακές μαρτυρίες, που συνδέουν την αποστολή της Αγίας Ζώνης με φαινόμενα πανώλης, χολέρας και επιζωοτίας στα χωριά της Επισκοπής Ιερισσού.

Οι δοκιμαζόμενες κοινότητες προσκαλούσαν το ιερό κειμήλιο μέσω επιστολής, την οποία παρέδιδε στη Μονή Βατοπαιδίου εξουσιοδοτημένη αντιπροσωπεία τους. Συχνά πρόσκληση απηύθυνε και ο τοπικός επίσκοπος (1864, 1867, 1873, 1875, 1878, 1880, 1889, 1890, 1892), για να στηρίξει τις αγωνίες του ποιμνίου του και να επιβεβαιώσει την δραστηριότητα των Αγιορειτών στην επαρχία του:

ερχόμεθα να παρακαλέσωμεν την πανοσιολογιώτητά σας όπως ημείς διευθύνεται την αγίαν του θεού ημών Μητρός ζώνης. στέλνομεν λοιπόν τον επιφέροντα Ιωάννην Διμητρίου ρίγαν ομού με ετέρους δύο ανθρώπους, αλλά να μας

αποστίλεται την Αγίαν Ζώνιν όπως ημείς ηθέλωμεν και θέλομεν διά κατ' έτος όπως ημάς φυλάξι αβλαβής ψυχής τε και σώματι (Λιαρίγκοβη, 1865)

Το κειμήλιο κατά την έξοδό του από τη Μονή Βατοπαιδίου συνοδευόταν συνήθως από δύο μοναχούς, τους «Αγιαζωνίτας». Από αυτούς ο ένας έφερε ιερωσύνη, για να μπορεί η συνοδεία να ανταποκριθεί στους αγιασμούς, που θα τελούσε στις οικίες των πιστών. Το πρόγραμμα της αποστολής τηρούνταν αυστηρώς, γι' αυτό και υπήρχε αλληλογραφία των Αγιαζωνιτών με τη μονή όσο καιρό διαρκούσε η πολυήμερη περιοδεία στη Χαλκιδική. Η αποστολή δεν μπορούσε να μεταβεί σε πλησιόχωρα χωριά, αν δεν είχε την εντολή της μονής και αν η τελευταία δεν είχε δεχθεί επίσημη πρόσκληση από την ενδιαφερόμενη κοινότητα.

Οι ληψοδοσιακοί κώδικες της Μονής Βατοπαιδίου μαρτυρούν ότι υπήρξαν και περιπτώσεις, κατά τις οποίες μπορούσαν να τελεστούν αγιασμοί εντός της μονής και στη συνέχεια να μεταφερθούν σε δοκιμαζόμενα χωριά χωρίς η Αγία Ζώνη να σταλεί προς αυτά. Σε αυτή την πρακτική ανήκουν οι περιπτώσεις των χωριών Ιερισσού (1878), Βαρβάρας (1880), Δουμπιών (1907, «διά τους μεταξοσκώλυκας») και Ραβνών (σήμερα Πετροκέρασα). Οι Ραβνιώτες ήταν τακτικοί αποδέκτες των αγιασμών, γι' αυτό και συνήθιζαν να προσφέρουν στη Μονή Βατοπαιδίου κεριά και αυγά:

Είκοντες δε και τη Υμετέρα παρακλήσει διά των αυτών απεσταλμένων Υμών αποστέλλομεν Υμίν, κατά το έθος, φιάλην Αγιασμού της χαριτοβρύτου Τιμίας Ζώνης (Μονή Βατοπαιδίου προς Ενορία και Κοινότητα Πετροκεράσων, 1933).

Ἡ ἔλευση τῆς Ἁγίας Ζώνης θεωροῦνταν ανακούφιση και ευλογία για τους κατοίκους των πληττομένων χωριών, οι οποίοι δεν διέθεταν υγειονομικές αντιστάσεις, για να γλυτώσουν από τις επιδημικές νόσους. Ἦταν πεποίθηση ὅτι οι λοιμοί προέρχονταν από την ασέβεια των ανθρώπων και ἄρα μόνο ο Θεός μπορούσε να μεσολαβήσει για τον τερματισμό των βασάνων. Ἡ επιστράτευση, λοιπόν, ιερών αντικειμένων και λειψάνων ἦταν μία πρακτική, την οποία η Εκκλησία (κλήρος και λαός) χρησιμοποίησε, γιατί πίστευε σε αυτή και αποδεδειγμένα πάντοτε απέδιδε:

ετελειώσαμεν τους αγιασμούς εις το χωρίον ρεβενίκια. η θεία χάρις της κυρίας Θεοτόκου εβοήθησεν και ἕως τώρα δεν ἀπέθανε κανείς (Ρεβενίκεια, 1853)

αρχίσαμεν ψάλλοντες τους κατ' οίκων αγιασμούς την επιούσαν, καθώς και την παρελθούσαν Κυριακήν ἐκάμαμεν και λιτανίαν περίξ του χωρίου αυτών αναγνώσαντες και τας ανηκούσας ευχάς, πάσχουν ὅμως πολύ τα χωρία ταῦτα από πολλήν ανομβρίαν καθώς και από τυφοειδή πυρετόν ως επί το πλείστον εις τα παιδιά των, ὄχι ὅμως θανατηφόρον (Ρεβενίκεια, 1870)

Οι πιστοί ἦταν φιλότιμοι, «με την προσήκουσαν ευλάβειαν» προς το κειμήλιο, και ως αντιχάρισμα στη λύτρωση από το κακό προχωρούσαν σε φιλοδωρίες για την αγιαστική προσπάθεια των Αγιαζωνιτών. Πρόσφεραν χρήματα, τρόφιμα, ζωντανά,

σιτηρά, μελίτσια κ.ά., τα οποία σταδιακά προωθούνταν στη Μονή Βατοπαιδίου ή πωλούνταν μετέπειτα στο χώρο της Χαλκιδικής. Τα αφιερώματα αυτά διαμορφώνουν την οικονομική πτυχή των περιόδουσεων, η οποία βέβαια έχει τις δικές της προεκτάσεις. Με τα ελέη αυτά η αγιορειτική μονή κάλυπτε ένα μικρό τμήμα από τις ανάγκες της η οργάνωνε το φιλανθρωπικό έργο της προς τον έξω κόσμο. Οι εκατοντάδες συνδρομές της, που συναντά ο σημερινός ερευνητής στις αρχειακές της ενότητες, και έχουν προορισμό απόρους λαϊκούς και ιερείς, νεόδητες εκκλησίες και σχολεία της Χαλκιδικής είναι αδιάψευστος μάρτυρας της ανεκτίμητης προσφοράς του αγιορειτικού μοναχισμού στο χώρο της Χαλκιδικής.

Οι κοινότητες της Χαλκιδικής ευγνώμονες προς την πνευματική βοήθεια των Βατοπαιδινών δεν παρέλειπαν σε όλες της εποχές να στέλνουν ευχαριστήριες επιστολές προς τη Μονή Βατοπαιδίου για την θαυματουργική χάρη της Αγίας Ζώνης, εκφράζοντας έτσι τη στάση, που πάντοτε ζητούσε ο Χριστός από εκείνους, που ήταν άμεσοι δέκτες των θαυμαστών έργων του.

ΠΙΝΑΚΑΣ:

ΧΩΡΙΑ ΟΠΟΥ ΠΡΟΣΗΛΘΕ Η ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ

1813 Λιαρίγκοβη (σήμερα Αρναία) [πρόσκληση]

1848 Λιαρίγκοβη [πρόσκληση]

1853 Ρεβενίκεια (σήμερα Μ. Παναγία), Νοβοσέλο (σήμερα Νεοχώρι), Λιαρίγκοβη

1864/5 Λιαρίγκοβη και άλλα πέντε χωριά της Επισκοπής Ιερισσού

1866 Λιαρίγκοβη και άλλα χωριά της Επισκοπής Ιερισσού

1867 Λιαρίγκοβη και άλλα χωριά της Επισκοπής Ιερισσού

1868 Λιαρίγκοβη και άλλα χωριά της Επισκοπής Ιερισσού

1869 Μαντεμοχώρια

1870 Γομάτι, Ρεβενίκεια

1873 Ιερισσός, Γομάτι, Ρεβενίκεια, Παλαιοχώρι

1875 Παλαιοχώρι, Λιαρίγκοβη

1876 Ιερισσός

1880 Λιαρίγκοβη [πρόσκληση]

1883 Γομάτι

1889 Ίζβορος

1890 Ιερισσός, Ίζβορος, Μαχαλάς (σήμερα Στάγειρα)

1892 Ρεβενίκεια, Λιαρίγκοβη, Νοβοσέλο, Ίζβορος, Παλαιοχώρι

1909 Ιερισσός [πρόσκληση]

1916 Ιερισσός, Γομάτι, Ρεβενίκεια

1918 Ιερισσός [πρόσκληση]

1920 Παλαιοχώρι, Νεοχώρι, Λιαρίγκοβη, Βαρβάρα, Στανός

1924 Ιερισσός

1955 Πετροκέρασα

1996 Πετροκέρασα

Σημείωση: Ο χαρακτηρισμός '[πρόσκληση]' δηλώνει ότι ο τόπος έγινε γνωστός μόνο από την επιστολή πρόσκλησης.

πηγή: Παγχαλκιδικός Λόγος, τεύχος 15, Απρίλιος - Μάϊος - Ιούνιος 2013, σελ. 23-24.

<http://bit.ly/17spVT4>